

PFU-SAK NR. 335/13

KLAGER: Allskog SA ved næringspolitisk sjef Jarle E. Holberg
ADRESSE: 7047 Trondheim
TELEFON: 81559980
PUBLIKASJON: Aftenposten
PUBLISERINGSDATO: 29.10., 3. og 7.11.2013
STOFFOMRÅDE: Næringsliv
GENRE: Nyhetsartikler
SØKERSTIKKORD: Kontroll av opplysninger, titler og ingresser, premissene
REGISTRERT: 28.11.2013
BEHANDLET I SEKR.: 03.12.2013
BEHANDLES I PFU: 28.01.2013
FERDIGBEHANDLET: 28.01.2013
BEHANDLINGSTID: 60 dager
KLAGEGRUPPE: Næringsorganisasjon
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Allskog SA er et samvirke som eies og er til for skogeiere i Møre og Romsdal, Trøndelagsfylkene, Nordland og Troms. ALLSKOGS formål er å arbeide for andelseiernes økonomiske interesser tilknyttet eiendommen. (Kilde: Allskogs hjemmeside.)

SAMMENDRAG:

Aftenposten brakte **tirsdag 29.oktober 2013** en artikkel med tittelen «**Pøbelgran irttesettes**». Ingress:

«Hvor slem og håpløs kan et grantre bli? Veldig slem, i følge miljøvernere. Men nå planlegger Miljødirektoratet å bruke to milliarder kroner på planting av gran som et klimatiltak.»

Videre:

«Et inn i granskauen dårlig forslag, sier noen. Debatten går om den såkalte sitkagranen, et innvandret tre som kalles pøbeltre.

Sitkagranens oppførsel? Ikke noe tema rundt kaffe latte'n i Oslo, men kysten rundt får den grønne grana folk til å se rødt. Så gjett om direktoratet får høre det:

- Hårreisende. Sitkagranen ødelegger for andre plantearter og ny utsetting strider mot Norges forpliktelse gjennom FNs Biokonvensjon, sier Trude Myhre i WWF. Det er de som kaller det amerikansk-importerte treet en pøbelgran.
- Det er høyst tvilsomt om sitkagranen vil gjøre noe positivt for klimaet. Det er mer trolig at de langsiktige miljømessige konsekvensene vil ødelegge norsk

natur, sier forsker Anders Bryn ved Naturhistorisk Museum, Universitet i Oslo. Han og flere andre forskere leverer inn et opprop mot planting av såkalt klimaskog.

- Faren min plantet titusenvis av sitkagran ved gården vår på 60- og 70-tallet. Det var uforstand, og det er helt idiotisk å gjenta feilen nå, sier Roar Svenning, sauebonde på Trøndelagskysten og innehaver av Stokkøya sjøsenters.»

Til slutt i artikkelen heter det:

«Jarle Einar Holberg, næringspolitisk sjef i Allskog, som organiserer skogeiere fra Møre til Troms, vil plante et helt annet syn i regjeringen.

- Det er skivebom å angripe skogplanting som skal skje etter strenge skog- og miljøstandarder fra 2014 og framover i tid, ut fra metodene som ble brukt for å plante skog for 60 år siden. Det vil tas strenge miljøhensyn og selvsagt også landskapsmessige hensyn, sier han, og smeller til med denne:

- Gi de såkalte miljøvernerne granplanter og få dem ut for å plante - da kan de gjøre litt samfunnsnytte for seg!

Miljødirektoratet har ikke tatt stilling til hvilke treslag de endelig vil foreslå plantet ut.

- Vi forholder oss til regelverket for planting av utenlandske treslag. Sitkagran er ikke forbudt, men det må søkes og behandles i hvert enkelt tilfelle, sier avdelingsdirektør Yngve Svarte i Miljødirektoratet.»

Søndag 3. november brakte avisen en ny artikkel med samme tema. Nå var tittelen «**Halve Norge spør seg: Høvler ned treplanting**». Ingress:

«- Den er en biologisk trussel sier lederen i Stortingets energi- og miljøkomite, Venstres Ola Elvestuen. Miljødirektoratet åpner på sin side for å bruke to milliarder på å plante mer slik skog, av miljøhensyn.»

Senere i artikkelen:

« - Kritikken som fremsettes er dels irrelevant, dels useriøs. Dette er ren skremselspropaganda, sier Jarle Einar Holberg i Allskog. Allskog representerer 7500 skogeiere langs kysten. Han har mer: - Det er snakk om å plante kvalitetsskog som fanger CO2 og som kan utnyttes næringsmessig på 1/10 av våre stadig voksende gjengroingsarealer. Vi taler altså om å bruke 10 prosent av krattskog som er ubrukelig og som har minimal biologisk verdi.

Ikke verre enn norsk

- Sitkagranen er ikke så mye verre enn vanlig norsk gran. Sitka sprer seg riktignok mer - dette nekter jeg ikke for, og jeg ser problemet. Men argumentet med at det ikke er vegetasjon under Sitka, gjelder jo også for vanlig norsk gran, sier Thomas Thode i AT Skog, som opererer langs sørlandskysten.»

Torsdag 7. november kom en tredje artikkel. Her var tittelen «Regjeringen gir rødt kort til pøbelgrana» og slik ingress:

«Storstilt nyplanting av sitkagran – nå kjent som pøbelgran – blir ikke noe av. Også miljøvernminister Tine Sundtoft ønsker treet dit pepper'n gror.»

- Vi er skeptiske til å gi statlig tilskudd til ny planting av dette treet, sier Tine Sundtoft sånn passe diplomatisk. Men så bruker hun øksa og hugger til:

- Jeg har selv jobbet hardt for å bli kvitt det bestefaren min Iver plantet på 1960-tallet i skjærgården hjemme i Lillesand, sier vår nye klima- og miljøvernminister.

Sundtoft legger like megetsigende til at hun synes miljøbevegelsens betegnelse på disse spesielle trærne, altså pøbelgran, er «morsom».

Alle de tre artiklene ble publisert både i papirutgaven og på nett.

Fredag 15. november publiserte Aftenposten følgende notis i sin korrigeringer-spalte:

«Sitkagran

I Aftenpostens reportasjer om sitkagran kan man få inntrykk av at rapporten som foreslår å plante nye skog på én million dekar, bare gjelder den omdiskuterte gransorten. Sitkagran er imidlertid bare én av flere mulige treslag som kan plantes. Vi presiserer at næringspolitisk sjef Jarle E. Holberg i Allskogs uttalelser til Aftenposten er basert på at rapporten ikke omhandler sitkagran spesielt.»

Sammendrag av den omtalte rapporten er vedlagt. Hele rapporten kan leses på <http://miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M26/m26.pdf> (152 sider)

KLAGEN:

Klager er Allskog SA ved organisasjonens næringspolitiske sjef. Det anføres at de tre påklagede artiklene alle tar utgangspunkt i en omforent rapport fra Miljødirektoratet, Direktoratet for naturforvaltning, Statens landbruksforvaltning og Norsk institutt for skog og landskap. I rapporten beskrives muligheten for å plante en million dekar skog på nye arealer til en kostnad to milliarder kroner over en periode på 20 år som klimatiltak. Klager anfører at rapporten ikke gir føringer på hvilke treslag som skal benyttes.

I klagen heter det: «Aftenpostens tre artikler, både hver for seg og samlet, gir likevel et tydelig budskap om at det kun er tresorten sitkagran som skal benyttes når rapporten settes ut i live. Denne feilaktige fremstillingen er bakgrunnen for denne klagen. I denne sammenhengen er det viktig å ha i mente at gran har mange undersorter, "vanlig" norsk gran, lutzgran, sitagran osv. Sitkagrana er uten sammenlikning den mest omdiskuterte gran- og tresorten. Gran er altså ikke gran!»

Klager anfører videre sitkagran, som finnes langs store deler av kysten, er et kontroversielt treslag, og at det er svartelistet som et fremmed treslag som kan innebære økologisk risiko på grunn av spredning og for at det kan ødelegge lokalt naturmangfold. «En vinkling som

beskriver nevnte rapport fra bl.a. Miljødirektoratet som et forslag om utelukkende å plante sitkagran på 1 million daa, vil derfor bidra til stor oppmerksomhet og høyt konfliktnivå omkring saken. Vinklingen vil selvsagt også få stor betydning for hvordan planterapporten blir oppfattet av opinionen, som igjen kan bidra til å influere på den politiske behandlingen av saken i regjeringen og på Stortinget.»

Allskog skriver at gjentatte forsøk, både overfor journalisten og nyhetsredaktøren, på å få Aftenposten til å korrigere «den tendensiøse og feilaktige framstillingen av saken», ikke førte fram.

Om den første artikkelen anfører Allskog at det allerede i ingressen framgår at det er gran det dreier seg om, og at det deretter fokuseres ensidig på sitkagran, eller pøbeltre som avisen kaller det. «Miljødirektoratet har ikke skissert at det kun er gran som skal plantes. Artikkelen bildebruk, ingress, og innhold for øvrig etterlater et klart inntrykk av at Miljødirektoratet planlegger å bruke to mrd på planting av sitkagran, noe som blir totalt løsrevet fra realiteten.» Klager anfører at Miljødirektoratets kommentarer til slutt i artikkelen, retter etter klagers mening, ikke opp det feilaktige inntrykket.

Klager viser også til kommentarene fra Allskog, som ikke er dekkende for det som etter klagers mening ble sagt i intervjuet, «nemlig at dette ikke var en sak som dreide seg om sitkagran».

Angående artikkel to, vises det innledningsvis til at det ikke er sitkagran som er avbildet, på tross av at det hevdes i bildeteksten. Videre anføres det at Aftenposten igjen, som i den første artikkelen, entydig hevder at det er snakk om å bruke to milliarder kroner på å plante sitkagran, på tross av at dette ikke er hevdet i den angjeldende rapporten. Det vises blant annet til formuleringen i ingressen om at Miljødirektoratet åpner for å bruke to milliarder kroner på å plante slik skog.

I den tredje artikkelen er den nye miljøvernministeren intervjuet. Klager påpeker at avisen her tendensiøst framstiller det som om ministerens preferanser angående sitkagran tilsynelatende skal avgjøre den politiske behandlingen av planterapporten – som ikke handler om sitkagran.

Klager er intervjuet i de to første artiklene. Han anfører at han tydelig ga uttrykke for at det ikke er sitkagran som er tema for den omtalte rapporten, men dette hovedpoenget ble ikke tatt med i artiklene.

Klager oppsummerer slik: «Aftenposten benytter feil fakta og framstiller saken så tendensiøst at dette etter vår oppfatning er i strid med Vær Varsom-plakatens pkt. 3.2 og 4.1.» I tillegg vises det til at titler og ingresser ikke har dekning i stoffet, pkt 4.4, og at Aftenposten har unnlatt å ta med hans hovedpoeng, punkt 3.7. Endelig vises det til at bildebruken i artikkel to er feil, i og med at det ikke er sitkagran som er avbildet (pkt. 4.12).

Det påpekes fra klagers side at Aftenposten har hatt god anledning til å endre innholdet i artiklene i tråd med klagers, og andres, anførsler, noe Bergens Tidende har gjort.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram. Klager har avvist et tilbud om å få publisert et innlegg om saken.

TILSVARSRUNDEN:

Aftenposten avviser klagen på alle punkter. Innledningsvis skriver avisen: «Artiklene omhandler utplanting av skog med utgangspunkt i en rapport fra Miljødirektoratet. Rapporten, som åpner for storstilt utplanting av ny skog som miljøtiltak, dreier seg ikke om sitkagran spesielt, men den åpner for utplanting av denne omdiskuterte grantypen. Aftenposten valgte å fokusere på sitkagranen som er blitt utplantet i stor stil i hele landet i etterkrigstiden. Dette er altså ikke en artikkelserie om skogplanting generelt, men om sitkagranen som miljøproblem.»

Avisen anfører at klageren er en av aktørene som vil kunne få sin andel av en utplanting kostnadsberegnet til 100 millioner kroner årlig i 20 år. «Det var derfor naturlig at Aftenposten kontaktet dem som kilde i saken.»

Når det gjelder den første artikkelen, anfører Aftenposten at den tar utgangspunkt i rapporten fra Miljødirektoratet, men vinkler på det som er en konflikt; utplanting av gran og spesielt sitkagran. Flere kilder er sitert, og det var også naturlig å kontakte en av de store aktørene. Avisen mener premissene for dette intervjuet ble klarlagt, at artikkelen ville sette et kritisk søkelys på planting av gran, og sitkagran spesielt.

I tilsvaret viser Aftenposten til at klager ble noe opprørt over denne vinklingen og at klager og journalisten ble enige om at klager skulle sende noen kommentarer via e-post etter å ha tenkt seg om. Innledningsvis i denne e-posten het det: Takk for hyggelig samtale. Du kan sitere meg fritt ut fra følgende:» Aftenposten anfører, med dette som bakgrunn, at klager stilte journalisten fri til å sitere fra e-posten, og avisen mener det er sitert tilstrekkelig fra e-posten og at dette også må ses i sammenheng med hvor mye som er sitert fra andre kilder. Det vises også til korrigeringen som ble inntatt i avisen et par uker senere, samt at det faktisk er opplyst i den første artikkelen at det ikke er tatt stilling til hvilket eller hvilke treslag som bør plantes. Aftenposten mener derfor det ikke er korrekt at avisen bevisst har skapt et bilde av at det bare dreier seg om sitkagran.

Aftenposten beklager bruken av bildet fra Voss. Det opplyses at avisen fikk feil bilde fra sin kilde og at man i redaksjonen ikke var i stand til å vurdere om det var sitkagran på bildet. Bildeteksten er senere endret i nettversjonen.

Allskog opprettholder klagen. Klager registrerer at Aftenposten at dette først og fremst er en artikkelserie om sitkagran som miljøproblem, men basert på rapporten fra Miljødirektoratet. «Dette bør sette visse rammer for hvor langt Aftenposten kan gå i sin artikkelserie og for hvordan blant annet undertegnede siteres.» Klager anfører at det ble lagt premisser om at han skulle framstå i en egen artikkel, og ikke inngå direkte i den senere innklagede artikkelen.

Aftenposten kan fortsatt ikke se at det foreligger noe brudd på god presseskikk. Avisen fastholder at artikkelserien først og fremst handler om sitkagran som miljøproblem og at redaksjonen må være i sin fulle rett til å vektlegge det den mener er mest interessant i Miljødirektoratets rapport. Videre: «Artiklene bygger på flere kilder Aftenposten har snakket med, og ingen kilder kan "sette rammer" for hvordan artiklene skal vinkles.» Avisen

understreker at om klageren eller andre fagfolk skulle mene at artiklene framstår som unyansert så betyr ikke det at det foreligger brudd på god presseskikk.

Angående premissene gjentar avisen at det ikke burde være noe tvil om at journalisten ville vinkle på sitkagranen som miljøproblem. Det vises også til at «praktisk talt alle Holbergs (klageren; sekr. anm.) synspunkter i hans e-post er sitert.»